

فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، سال بیست‌وششم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳

صص ۱۱۲-۸۹

عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در استان ایلام

علی جهانگیرپور^۱، محمد قربانی^۲، سیروس ولی‌نژادی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۰۸

چکیده

زمینه و هدف: امروزه نگهداری سلاح گرم غیرقانونی توسط مردم در خانه‌ها به یک معضل اجتماعی تبدیل شده است و رخ داده‌هایی تلخ و ناگواری به بار آورده است. هدف این تحقیق، شناسایی عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در استان ایلام است.

روش: پژوهش حاضر بر اساس هدف، کاربردی و از نقطه‌نظر چگونگی جمع‌آوری اطلاعات، از نوع تحقیقات آمیخته (کیفی-کمی) است. مشارکت کنندگان در بخش کیفی شامل خبرگان دانشگاهی و خبرگان انتظامی هستند که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و تارسیدن به اشباع نظری (۱۵ نفر) انتخاب و در بخش کمی تمامی شهروندان ایلامی هستند که با استفاده از روش نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌بندی شده و بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب شده است. برای گردآوری داده‌ها از مصاحبه و پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد که از روایی صوری برخوردار است. برای آزمون فرضیه‌ها، از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و نرم‌افزار لیزرل نسخه ۸/۵ استفاده و برای تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی از روش تحلیل مضمون (تم) استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد: ۳۷ زیر مقوله در قالب ۶ مقوله (عوامل ساختاری و اداری، شرایط اقتصادی و ژئوپلیتیکی، عوامل زمینه‌ای، عوامل فردی، عوامل رفتاری، شرایط فرهنگی-اجتماعی)، عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در استان ایلام هستند.

نتیجه‌گیری: تحلیل یافته‌ها و نتایج نشان داد که بُعد ساختاری و اداری بیشترین و بُعد زمینه‌ای کمترین تأثیر را در گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز در بین مردم را دارد.

واژگان کلیدی: سلاح گرم، گرایش، سلاح غیرمجاز، امنیت عمومی، استان ایلام

۱. استادیار گروه جرم‌شناسی دانشگاه علوم جامع انتظامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) رایانامه:

ali_jahangirpour@yahoo.com

۲. مربی گروه اطلاعات و امنیت انتظامی دانشگاه علوم انتظامی، تهران، ایران. رایانامه:

bahman.rasouli99@gmail.com

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد اطلاعات و امنیت انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران. رایانامه:

sirous.valinezhadi@gmail.com

مقدمه

امنیت به‌عنوان یکی از نیازهای اساسی بشر از آغاز آفرینش تاکنون وجود داشته است و در آینده نیز خواهد بود و دارای ابعاد مختلفی است و در سطوح متفاوت مطرح می‌شود، از خصوصیات مهم آن نسبی و ذهنی بودن است؛ نسبی است چون در هیچ‌یک از جوامع بشری امنیت مطلق وجود ندارد. امنیت با توجه به شاخص‌های مختلف قابل مقایسه و بررسی است تعریف امنیت و ناامنی از جامعه‌ای به جامعه دیگر متفاوت است. همچنین امنیت ابعاد ذهنی و روانی نیز دارد چون در کنار اقدامات فیزیکی برقراری امنیت نسبی باید فرد در عرصه‌های مختلف فردی و جمعی نیز بدون تشویش خاطر حضور داشته و فعالیت نماید. موضوع امنیت که در کنار سلامت از آن به‌عنوان نعمت مجهول و ناشناخته یاد شده از نیازهای حیاتی انسان می‌باشد که همواره مورد توجه افراد جوامع و متفکران و اندیشمندان در ادوار و اعصار مختلف تاریخ بوده است. تأمین و برقراری امنیت عمومی مهمترین کار ویژه حکومت‌ها بوده و توانمندی در تأمین این امر خطیر یکی از عوامل مهم و بایسته‌های کارآمدی آن‌ها به‌شمار می‌رود و برای تأمین آن نیاز به شناسایی تهدیدات و رفع آنها می‌باشد. امروزه امنیت به‌لحاظ تحولات شگرف علمی و فناوری‌های جدید از شکل سنتی خارج و مفاهیم تازه‌ای به خود گرفته از این رو شناخت مؤلفه‌های تأثیرگذار بر امنیت و تهدیدات امنیتی برای مقابله با آنها و برقراری نظم، آرامش و تأمین امنیت فردی و اجتماعی و به‌طور کلی امنیت عمومی برای متولیان امنیتی و انتظامی کشور از ضروریات محسوب می‌شود (عبدالرحمانی و همکاران، ۱۳۹۷).

امروزه موضوع سلاح گرم و نگهداری غیرقانونی آن توسط مردم در خانه‌ها به یک معضل بزرگ اجتماعی تبدیل شده است و رخ داده‌ای تلخ و ناگواری در بحث نگهداری سلاح گرم غیرقانونی در خانه‌ها اتفاق افتاده که نشان می‌دهد سلاح در خانه بیشتر از اینکه برای مردم مفید باشد به امنیت اجتماعی لطمه وارد کرده است، هر چند استان مرزی مورد مطالعه ایلام از قدیم غیور مردانی مثل عشایر ایل خزل داشته که

به صورت خودجوش با اسلحه‌های خود (ام‌یک - برنو و پران) به کمک ارتش شتافته و اولین حمله رسمی توسط کشور بعث عراق به استان ایلام جهت تصرف ارتفاعات راهبردی میمک را ناکام گذاشتند و از اسلحه خود برای دفاع از کیان کشور استفاده کردند اما در حال حاضر استفاده‌های نادرست بلای جان مردم استان شده است. مردم در نزاع‌ها و درگیری‌های که انجام می‌شود به صورت ناخودآگاه افراد به سمت اسلحه می‌روند و پیامد آن حوادث تلخی است که هم برای استفاده‌کننده و هم مضروب غیرقابل جبران می‌شود. در استان مرزی ایلام چالش تهیه و نگهداری سلاح جدی شده و یک شهروند عادی در کمترین زمان اسلحه تهیه می‌کند، موضوعی که ساماندهی آن به دغدغه عمومی تبدیل شده است، وجود سلاح غیرمجاز از عوامل بسترساز جرایم خشن در سطح جامعه است و امنیت فرایندی اجتماعی و حفظ آن نیازمند مشارکت همه اقشار مختلف جامعه است، مبارزه بی‌امان با هنجارشکنان و عاملان فروش سلاح و مهمات غیرمجاز یکی از اقدامات خوب پلیس است که در این راستا افزایش کشفیات سلاح و مهمات غیرمجاز در سطح استان به ثبت رسیده است (غلامی، ۱۳۹۶).

با توجه به اینکه این استان با جمعیتی بالغ بر ۵۸۰ هزار نفر (بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵) یک استان قبیله‌ای، عشایری، طوایفی و مرزی با داشتن ۴۲۵ کیلومتر مرز مشترک با کشور عراق است و مردم به‌ویژه جوانان این دیار از دیرباز با اسلحه مأنوس شده‌اند و در منازل اسلحه یافت می‌شود؛ که آمار مقایسه‌ای کشفیات ثبت شده در حوزه سلاح گرم غیرمجاز در سال ۱۴۰۰ توسط فرماندهی انتظامی استان و مرزبانی استان نسبت به مدت مشابه در سال ۱۳۹۹ نشان از افزایش کشفیات در حوزه سلاح گرم غیرمجاز می‌باشد و همچنین افزایش میزان کشفیات سلاح گرم غیرمجاز در شش ماهه اول سال ۱۴۰۱ نسبت به مدت مشابه در سال ۱۴۰۰ که این میزان افزایش کشفیات در حوزه سلاح‌های گرم غیرمجاز خود مؤکد بر وجود سلاح‌های گرم غیرمجاز در دست مردم است

علی‌رغم این که در ایام قدیم در این استان اسلحه به‌عنوان یک ابزار دفاعی مورد استفاده قرار گرفته اما امروزه برای نسل جوان به‌عنوان یک قاتل خونین به‌شمار می‌آید و امروزه در رسانه‌های خبری و شبکه‌های مجازی شاهد این هستیم که قتل یا نزاع‌های دسته جمعی، شرارت‌ها، تیراندازی‌های عمدی، خودزنی و دگرزنی، سرقت‌های مسلحانه، تهدیدات، زورگیری‌ها و... به وسیله سلاح‌های گرم در استان ایلام وقوع و اعلام می‌شود که علاوه بر تحمیل خسارت‌های جانی و مالی و بروز احساس ناامنی نوعی نگرانی، نارضایتی و در مراحل بعد ضعف عملکرد پلیس و دستگاه قضایی را در بعد پیشگیری در اذهان تداعی می‌کند. بنابراین هدف اصلی از انجام این پژوهش شناخت مهم‌ترین دلایل و تحلیل چرایی گرایش مردم استان ایلام به نگهداری سلاح‌های گرم غیرمجاز و پیامدهای امنیتی حاصل از چنین گرایشی و تأثیر آن بر امنیت عمومی جامعه است.

مجرمین به دلایل و انگیزه‌های مختلفی مرتکب جرم می‌شوند. در ارتکاب جرائم، آلت جرم «سلاح گرم غیرمجاز» تأثیر عمده‌ای دارد که از آن در ارتکاب قتل‌ها، سرقت‌های مسلحانه، راهزنی، ایراد جراحات‌های عمدی، خودکشی و غیره استفاده می‌گردد؛ وقوع جرایم مختلف با استفاده از سلاح گرم پژوهشگران را بر آن داشت تا به بررسی عوامل مؤثر بر گرایش مردم استان به نگهداری سلاح‌های گرم غیرمجاز توجه بیشتری کنند. به عبارت دیگر مسئله اساسی تحقیق آن است که عوامل گرایش مردم ایلام به نگهداری سلاح‌های گرم غیرمجاز چیست؟ و تأثیر این سلاح‌ها بر امنیت عمومی کدامند؟

پیشینه و مبانی نظری

پیشینه

یاوری و همکاران (۱۴۰۰)، در تحقیقی باعنوان «شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر شکل‌گیری قاچاق سلاح و مهمات از مرزهای غربی به کشور ج.ا. ایران» به این نتیجه رسیده است که مقابله جدی با قاچاق سلاح و مهمات از مرزهای غربی کشور نیازمند رفع مسائل و مشکلات دستگاه‌های مقابله‌کننده، مسائل اجتماعی و فرهنگی و قانونی به

عنوان عوامل داخلی و در کنار آن توجه به مسائل تأثیرگذار خارجی مانند مشکلات کشورهای همسایه و عوامل فرامنطقه‌ای به عنوان تسهیل‌کننده قاچاق سلاح است. دعاگویان و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل اقتصادی مؤثر در جرم قاچاق سلاح و مهمات راه، بیکاری، فقر، قیمت ارزان سلاح غیرمجاز، سود سلاح قاچاق، بالا بودن قیمت سلاح مجاز، وجود تقاضای برای سلاح از عوامل اقتصادی مهم در انجام قاچاق سلاح عنوان نموده‌اند.

یحیوی دیزج و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان «رابطه بین عوامل اقتصادی و اجتماعی و آسیب‌های اجتماعی در کشورهای منتخب با رویکرد گشتاورهای تعمیم یافته»، نشان دادند که بیکاری و تورم عامل مهم در وقوع جرم است. عدم شفافیت‌های گسترده در فضای اقتصاد جوامع، قوانین موازی و بیش از حد، عدم کنترل فساد موجب گسترش ارتکاب جرم توسط شهروندان یک جامعه می‌شود.

شاطریان و همکاران (۱۳۹۶)، در بررسی و تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع مسلحانه در جوامع روستایی استان اردبیل دریافتند که بین متغیرهایی از قبیل خودنمایی گروه، حس تلافی‌جویانه، ضعف انسجام اجتماعی، بیگانه‌هراسی، نابرابری در قدرت، ضعف بازدارندگی بیرونی و رقابت بر سر منابع با نزاع مسلحانه رابطه معنادار وجود دارد.

طالب، نجفی اصل و احمدی‌اوندی (۱۳۹۶)، نیز در بررسی جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر حمل و نگهداری سلاح در شهرستان ایلام، تعصبات طایفه‌ای، جمع‌گرایی عمودی، همبستگی درون‌گروهی، تقدیرگرایی و سنت‌پرستی، خویشاوندگرایی، مسائل ناموسی، فرهنگی شدن خشونت و نزاع، نخبگان اجتماعی (ساختار پاتریمونیالیسم)^۱، کمیابی منابع، بیکاری، انتخابات، تزلزل در مدیریت

^۱. The structure of patrimonialism

اجتماعی، بی‌اعتمادی به مراجع قضایی و انتظامی، بیگانه‌گریزی و اختلافات تاریخی (ارباب‌رعیتی) را مؤثر در نزاع‌های دسته‌جمعی می‌دانند.

غلامی (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «سازوکارهای پیشگیری وضعی از قاچاق اسلحه در مناطق مرزی (مطالعه موردی مرز مهران)»، نشان دادند که احداث پایگاه‌ها در فاصله دور نسبت به مرز و عدم وجود فاصله منطقی بین برخی از پایگاه‌ها با یکدیگر، باعث ایجاد مشکلاتی در راستای مقابله با پدیده‌ی قاچاق اسلحه در این مرز شده است. بر این اساس و به جز رفع نواقص ذکر شده، افزایش گشت‌های پیاده و موتوری در مناطق مرزی و محدود کردن مناطق قابل تردد بومیان منطقه به مسیرهای اصلی به‌عنوان راهکارهای پیشگیری وضعی از جرم قاچاق اسلحه در مرز مهران به شمار می‌آیند.

ناتان ای ۱ و همکاران (۲۰۲۱)، در تحقیقی با عنوان «مالکیت سلاح گرم، استفاده از اسلحه دفاعی و حمایت از کنترل اسلحه» که با هدف چگونگی دسترسی عموم مردم به سلاح گرم و کنترل آن در ایالات متحده انجام شده به دو نگرش در خصوص داشتن سلاح پرداخته است؛ نگرش اول این است که سلاح در دست مردم باید محدود و کنترل شود چرا که مسامحه در این خصوص باعث رشد جنایت و بزهکاری در جامعه می‌شود. نگرش دوم که مخالفان دیدگاه مذکور هستند بر این عقیده‌اند که چنین اقداماتی (محدویت در داشتن سلاح) حقوق اساسی اشخاص را نقض می‌کند و مانع از توانایی شهروندان قانون‌مدار برای دفاع کافی از خود می‌شود. این تحقیق ویژگی‌های صاحبان اسلحه در پنسیلوانیا و درک عمومی از سه دسته مختلف کنترل اسلحه را بررسی می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که اکثر دارندگان اسلحه نوعی آموزش دیده‌اند و اقدامات احتیاطی مناسبی را با سلاح‌های گرم خود انجام می‌دهند. به علاوه، از هر ۴ صاحب اسلحه، ۱ نفر گزارش کرده است که در مقطعی از زندگی خود از سلاح گرم خود برای دفاع از خود استفاده کرده است. در مورد کنترل اسلحه، اکثر شرکت‌کنندگان سازوکار

دور نگه داشتن اسلحه از افراد خطرناک و «در معرض خطر» را ترجیح دادند، با این حال، اکثر شرکت کنندگان با ممنوعیت کامل سلاح گرم مخالفت کردند.

مورگانز (۲۰۱۵)، در تحقیقی با عنوان «افزایش نزاع‌های روستایی در برزیل» نشان داد که محیط‌های سنتی، به دلیل ساختار آن و نزدیکی روابط نزاع سریع‌تر شکل گرفته و از عواملی چون شرایط محیطی، قدرت گروهی، پشتوانه جمعی و مسئله غیرت تأثیر می‌پذیرد.

ساید (۲۰۱۴)، نمادگرایی، سنت پرستی، فرقه‌ای بودن جامعه روستایی، وجود طوایف گوناگون متخصص، برگزاری مراسم سنتی و تنش‌های تاریخی، مسیر روستاها را به سمت فرهنگی شدن نزاع دسته‌جمعی مسلحانه سوق داده است.

مبانی نظری:

امنیت عمومی

به نظر می‌رسد مفهوم امنیت عمومی^۳ حتی نسبت به امنیت ملی مفهوم توسعه نیافته‌تری به حساب می‌آید، به طوری که گاه آن را با امنیت اجتماعی^۴ یا امنیت داخلی^۵ مترادف می‌دانند، اما می‌توان با برجسته کردن برخی از خصوصیات در لایه‌ای از درک امنیتی، مفهومی به نام امنیت عمومی را تولید و از سایر لایه‌ها متمایز کرد. بر خلاف امنیت فردی که فرد را محور و مرجع امنیت می‌داند، در امنیت عمومی، عموم (مردم) مرجع امنیت تلقی می‌شوند (ره‌پیک، ۱۳۸۵، ۷۸-۷۷).

اگر چه مفهوم عموم نسبت به فرد از ابهام بیشتری برخوردار است، اما بدیهی است گستره امنیت یا ناامنی نسبت به عموم در مقایسه با فرد متفاوت است. آنچه امنیت عموم را تأمین می‌کند، لزوماً به معنای تأمین امنیت فرد نیست و برعکس، تهدیدهای امنیت

1 Morgans

2 Side, K.

3 Public security

4 Social security

5 Internal security

عموم با تهدیدهای امنیت فرد کاملاً یکسان نیستند. دلیل این تفاوت آن است که مفهوم عموم به معنای همه افراد یا مجموع تک تک افراد نیست بلکه عموم یا عمومی، بر نوعی فراگیری نسبی در هویت جمعی و ارزش‌های یک جامعه اشاره می‌کند. تعبیری همچون منافع عمومی ۱، مصالح عمومی ۲ و نظم عمومی نیز خصلت فوق را تداعی می‌کنند. شکل و ابزار درک مسائل عمومی، خاص این سطح می‌باشد.

از سوی دیگر در تقسیم‌بندی موضوعات، سطوح و ابعاد امنیت به داخلی و خارجی، امنیت عمومی به محیط، قلمرو و موضوعات داخلی ارتباط پیدا می‌کند و از این جهت بر خلاف امنیت فردی تقیدهای خاصی را می‌پذیرد. بنابراین در درک امنیت عمومی همواره مفروضاتی مانند محیط ملی، داخلی و جامعه مشخص مورد توجه می‌باشد. به همین دلیل نسبت در امنیت عمومی در مقابل امنیت فردی با درجه شدیدتری وجود دارد و اگر در امنیت فردی از هنجارها و تهدیدات مشترک و یکسان بحث می‌شود، ممکن است در امنیت عمومی مصادیق و حتی شاخص‌های متفاوت امنیت یا ناامنی در جوامع و محیط‌های مختلف مطرح شود (ره پیک، ۱۳۸۵، ۸۴).

امنیت عمومی نشان از نوعی نظم و آرامش در فضای جامعه است و تهدید و ناامنی عمومی، به برهم ریختگی، اضطراب یا ترس در این فضا اطلاق می‌شود. شاخص‌های درک این فضا را می‌توان از طریق افکار عمومی ۳ یا فراوانی مصادیق تعریف شده نظم یا بی‌نظمی و آرامش یا اضطراب به دست آورد. بنابراین، شاخص‌های مذکور می‌توانند اعتباری باشند. بر اساس این تلقی، نهادهای خاصی می‌توانند به‌طور مستقیم تأمین امنیت عمومی را عهده‌دار باشند. نهادهایی که از نظر امکانات و منابع، امکان خدمت‌رسانی به عموم را دارا هستند و نتیجه اقدامات آنها ایجاد نظم، آرامش یا کاهش اضطراب، ترس و بی‌نظمی در سطح عمومی است. به همین دلیل، نیروی‌های پلیس

-
1. Public interests
 2. Public expediences
 3. Public Opinion

مهم‌ترین نهاد امنیت عمومی تلقی می‌شوند؛ زیرا، منابع، وظایف، اختیارات و اهداف پلیس در حوزه امنیت عمومی متمرکز شده است (ره پیک، ۱۳۸۵، ۷۸).

امنیت عمومی یکی از بارزترین وجوه بالندگی یک اجتماع و بسترساز رشد و توسعه و ثبات جامعه است. استقرار امنیت عمومی در یک جامعه نیازمند ساختاری است که در آن حداقل عناصری چون عدالت اجتماعی، تأمین و رفاه اجتماعی، و اطلاعات در جامعه، عدم استبداد، آزادی و حاکمیت مردم و مشارکت کامل آنها، توزیع دانایی و اطلاعات در جامعه، عدم اختلال اجتماعی، استفاده از نیروی فرهیختگان و دانایان، سازگاری اجتماعی و... وجود داشته باشد (نونزاد، ۱۳۷۷، ۴۵).

برخی صاحب نظران معتقدند که مفهوم امنیت عمومی، بر حفظ جان، مال و شئونات زندگی افراد و مقابله با جرایم و آسیب‌های اجتماعی و نیز برقراری نظم و قانون دلالت می‌کند. جامعه‌ای که در آن احساس امنیت و آرامش وجود نداشته باشند و ضریب امنیت عمومی آن از یک سو به خاطر رشد جرایم مانند سرقت، قتل، تبهکاری، مواد مخدر و غیره و از سوی دیگر به سبب آسیب‌های اجتماعی چون اعتیاد، خودکشی، بی‌نظمی و قانون‌گریزی و... کاهش یابد، فضای عمومی افراد دچار آشفتگی و پریشانی خواهد شد و دل‌مشغولی برای آنها ایجاد خواهد و زندگی را برای آحاد جامعه غیرقابل پذیرش می‌کند. (شفیعی، ۱۳۸۵) بنابراین پلیس برای برقراری امنیت عمومی، وظیفه مقابله با جرایم و آسیب‌های اجتماعی چون سرقت، قتل و اعتیاد را بر عهده دارد و برقراری نظم و قانون به منظور تحقق امنیت، هدف اصلی آن است.

امنیت عمومی عبارت است از وضعیتی که در آن مناسبات اجتماعی میان افراد، نهادهای مدنی و ساختار اداری دولت، از ظهور، توسعه و نهادینه شدن فسادهای مختلف پاسداری شده و ضریب ناامنی افراد از ناحیه عملکرد سایر بازیگران درون جامعه در مسیر کاهش قرار گیرد (افتخاری، ۱۳۸۴، ۲۵). که بر اساس این تعریف برای امنیت عمومی می‌توان دو رکن بشرح زیر بر شمرد.

رکن اول: امنیت عمومی در ارتباط مستقیم با سازمان رسمی قدرت (دولت) است. این ارتباط در دو سطح تعریف می‌شود:

اول از آن حیث که کارکنان اداری سازمان قدرت در تعامل با مردم هستند و بنابراین مردم نباید در وضعیتی قرار گیرند که تحت فشار از سوی این افراد (به دلیل بهره مندی یا اتصالشان به قدرت) باشند.

دیگر آن که دولت وظیفه مدیریت مناسبات اجتماعی و برخورد با عوامل مخل را عهده‌دار است تا ضریب ایمنی در جامعه افزایش یابد این کار ویژه دوم به صورت معین با فلسفه وجودی پلیس مرتبط است (افتخاری، ۱۳۸۴، ۵۰-۴۰)

رکن دوم: روابط بین بازیگران مختلف در جامعه باید به گونه‌ای تحت نظارت و مدیریت پلیس باشد تا ضمن آن که متعرض اصل آزادی فردی نمی‌شود، نوعی اطمینان خاطر را برای افراد ایجاد نماید. بدین معنا که در صورت بروز هرگونه آسیب و فساد در شبکه روابط اجتماعی، نهادهای رسمی موظف به برخورد با این مفاسد به نفع افراد متضرر و منافع عمومی جامعه، وجود داشته باشد و فعال باشند. در این قسمت نقش پیشگیری نظارتی قدرت سیاسی، نمایان است (افتخاری، ۱۳۸۴، ۲۵). ضمن این که در قالب ساختار سه وجهی امنیت عمومی به این موضوع می‌توان اشاره داشت که به تنظیم مناسبات می‌پردازد.

انگیزه گرایش و نگهداری و استفاده غیرمجاز سلاح

داشتن سلاح و مهمات در بین مردم بالاخص ساکنان مناطق عشایری از قدیم الایام موضوعیت داشته وهم‌چنین مردم این مناطق از دیر باز به لحاظ دفاع از جان و مال و ناموس خود داشتن سلاح در این مناطق را به‌عنوان نمادی از حفاظت و دلیری مورد توجه قرار داده‌اند.

در ارتباط با شرایط اجتماعی و افراد مختلف احساس امنیت به گونه‌های متفاوت ظهور می‌یابد. منابع تأمین کننده احساس امنیت نیز برای افراد و گروه‌های مختلف جامعه متفاوت از همدیگر است. این منابع در سه سطح کلان، میانی و خرد اثرگذار هستند. در

سطح کلان ساختار کلی جامعه و ایمن بودن آن از جنگ، قحطی، خشک‌سالی، زلزله، سیل و سقوط نهادهای سیاسی حکومت از عمده منابعی هستند که احساس امنیت در افراد را شکل می‌دهند. در سطح میانی روابط میان نهادهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جامعه چالش‌های بین گروه‌ها و جناح‌های مختلف و نیروی انتظامی، ارتش، قوه قضاییه، نظام پولی، نظام‌مندی شغلی، تعاملات جناح‌های سیاسی و بهره‌وری اقتصادی عمده منابعی هستند که احساس امنیت در افراد را شکل می‌دهند در سطح خرد روابط بین افراد جامعه در حوزه کار، تحصیل و اقوام و خویشاوندان، همسایگان و همکاران و نیز تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم روزانه افراد از پدیده‌های مختلف از جمله سرقت ضرب و شتم و قتل عمد منابعی هستند که احساس امنیت را شکل می‌دهند مهم‌ترین رویکردهای مطرح در احساس امنیت عبارتند از:

رویکرد اول: با عنوان «آسیب‌پذیری» که آسیب‌پذیری‌های فیزیکی، روان‌شناختی و اقتصادی را مد نظر قرار می‌دهد. که در این رویکرد انسان‌هایی که احتمال زیادی می‌دهند در معرض جرم و ناامنی قرار گیرند، فاقد امکان دفاع مؤثر، اقدامات حفاظتی و یا امکان فرار باشند و پیش‌بینی کنند که به‌طور جدی در معرض تهدید خواهند بود، آسیب‌پذیر خوانده می‌شوند که در این رویکرد تأثیر جنسیت و سن مورد مطالعه محققین قرار می‌گیرد.

رویکرد دوم: با عنوان «تجربه جرم» اعم از مستقیم (به‌عنوان قربانی) و غیرمستقیم (از طریق دوستان و تماس‌های اجتماعی و یا رسانه‌ای) را مد نظر قرار می‌دهد و یا به‌عبارتی احساس ناامنی محصول مواجهه شخص با جرم یا مطلع شدن به وسیله شنیده‌ها، اعم از تماس با دیگران و یا رسانه‌های همگانی است.

رویکرد سوم: بر محیط اجتماعی و فیزیکی محلی به‌عنوان منابع اجتماعی احساس ناامنی (مانند تأکید بر آشفتگی‌های فیزیکی و نبود انسجام اجتماعی به‌عنوان منبع احساس ترس و ناامنی متمرکز است) در این رویکرد تلاش بر این است که بین احساس

فردی و متغیرهای زمینه‌ای مانند شهرنشینی، زندگی اجتماعی و آشفستگی مدنی ارتباط برقرار شود مثل احساس ناامنی در شهرها و مقایسه با روستاها و یا حاشیه شهرها.

سیمن بانظریه از خود بیگانگی بیان می‌دارد که بروز بیگانگی پنج متغیر احساس بی‌قدرتی، احساس بی‌معنایی، احساس بی‌هنجاری، احساس انزوای اجتماعی و احساس تنفر از خویش را در افراد ایجاد کرده و احساس ناامنی را بر آنان تحمیل می‌نماید.

(بیات، ۱۳۸۸، ۱۲۸)

با توجه به آنچه بیان شد هر کدام صاحب‌نظران از منظر خاصی به امنیت و احساس آن توجه داشتند و چارچوب حاکم بر نگاه آنها، زوایای از امنیت و احساس آن را مورد بحث قرار دادند و با تمرکز نظریات جامعه‌شناسانی چون دورکیم وی نظم و امنیت در یک نظام اجتماعی را بر اساس تنظیم روابط اجتماعی بر اساس اصول و قواعد اخلاقی و مقررات هنجاری در قالب نظام نهادی مطرح که در این بخش وجه ذهنی و ایده یعنی اخلاق حسنه در تحقیق برجسته و ماکس با طرح انسجام اجتماعی آنرا ناشی از میل به ارتقاء و بهبود سطح زندگی و رفاه در جامعه دانسته و قاعده‌مند شدن هنجارها در روابط اجتماعی را بحث تولید امنیت می‌داند. پارسونز هنجارها و ارزش‌ها که ناظر بر نظم عمومی است، یعنی همان وجه ذهنی و ایده را مطرح و مورد بحث قرار می‌دهد و نیز روان‌شناسانی مثل هارولد کار فینگل، آ. ردی لینگ و سیمن مبنای عمل و کنش افراد در جامعه را بر اساس درک و مفهوم قرار داده و نحوه تفسیر و درک موقعیت اجتماعی توسط افراد را مبنای قضاوت دانسته‌اند که به ترتیب با مؤلفه‌های چون احساس رضایت، اعتماد، اطمینان، احساس گسیختگی روانی، اضطراب، بی‌قدرتی، احساس بی‌معنایی، احساس بی‌هنجاری، احساس انزوای اجتماعی و احساس تنفر در افراد تبیین می‌گردد. به عبارت دیگر احساس ناامنی محصول برداشت افراد از موقعیت، شرایط و وضعیت حاکم بر اساس موضوعات متعدد است که با نگاه تهدیدزایی به فراوانی سلاح در جامعه

احساس ناامنی بابت وجود سلاح و ارتکاب جرائم با آن می‌تواند انگیزه داشتن سلاح در افراد را قوی نماید.

روش

پژوهش حاضر بر اساس هدف، کاربردی و از نقطه نظر چگونگی جمع‌آوری اطلاعات، از نوع تحقیقات آمیخته (کیفی- کمی) است. مشارکت کنندگان در بخش کیفی شامل خبرگان دانشگاهی و خبرگان انتظامی هستند که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و تا رسیدن به اشباع نظری (۱۵ نفر) انتخاب و در بخش کمی تمامی شهروندان ایلامی هستند که با استفاده از روش نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌بندی و بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب شده است. برای گردآوری داده‌های بخش کیفی از مصاحبه و بخش کمی پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده گردید که از روایی صوری برخوردار است. برای تأیید روایی، پرسشنامه به تعدادی از صاحب‌نظران و خبرگان مشارکت‌کننده در تحقیق ارائه شد و سپس از آنها خواسته شد تا نظر خود را در مورد کیفیت سوالات پرسشنامه بیان کنند. که پس از اخذ نظرات آنها، مشخص شد نظر آنها راجع به اکثر سوالات مثبت بود (یعنی پرسشنامه از روایی صوری برخوردار است). تعداد محدودی از سوالات نیاز به اصلاح داشت که آنها نیز اصلاح و مجدداً نظرات مثبت ایشان دریافت شد. برای آزمون فرضیه‌ها، از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و نرم‌افزار لیزرل نسخه ۸/۵ استفاده و برای تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی از روش تحلیل مضمون (تم) استفاده شده است، به این صورت که پس از انجام مصاحبه‌ها و پیاده‌سازی آنها طی فرآیندی متن مصاحبه‌ها برای یافتن عوامل اصلی به‌طور منظم مورد بررسی قرار گرفتند. در گام اول از متن مصاحبه‌ها گزاره‌ها (ابعاد و ویژگی‌ها) استخراج شدند، در مرحله بعد، داده‌ها در سطح جمله و عبارت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و خرده مقولات کشف شدند.

یافته

ویژگی جمعیت‌شناختی

بخش کیفی این مطالعه براساس دیدگاه ۱۵ نفر از خبرگان حوزه مورد مطالعه انجام شده است. مشخصات خبرگان حاضر در مصاحبه به تفکیک جنسیت، سابقه کار، تحصیلات و حوزه فعالیت در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول ۱. مشخصات مشارکت‌کنندگان

ردیف	تحصیلات	سابقه کار	جنسیت	حوزه فعالیت
۱	کارشناس ارشد	۲۷	مرد	مدیریت اطلاعات و امنیت انتظامی
۲	کارشناس ارشد	۲۷	مرد	مدیریت اطلاعات و امنیت انتظامی
۳	دکتر	۱۸	زن	جامعه‌شناسی
۴	دکتر	۲۰	مرد	جامعه‌شناسی
۵	دکتر	۱۶	مرد	جامعه‌شناسی
۶	دانشجوی کارشناس ارشد	۲۲	مرد	مدیریت اطلاعات و امنیت انتظامی
۷	دکتر	۲۵	مرد	جامعه‌شناسی
۸	دانشجوی کارشناس ارشد	۲۱	مرد	مدیریت اطلاعات و امنیت انتظامی
۹	دانشجوی کارشناس ارشد	۲۰	مرد	مدیریت اطلاعات و امنیت انتظامی
۱۰	دانشجوی کارشناس ارشد	۱۸	مرد	مدیریت اطلاعات و امنیت انتظامی
۱۱	دانشجوی دکتر	۱۹	مرد	حقوق جزا و جرم‌شناسی
۱۲	دانشجوی دکتر	۱۹	زن	جامعه‌شناسی
۱۳	دانشجوی دکتر	۲۶	زن	حقوق جزا و جرم‌شناسی
۱۴	دانشجوی دکتر	۲۴	مرد	حقوق جزا و جرم‌شناسی
۱۵	دانشجوی دکتر	۲۱	مرد	مدیریت

پس از تعیین مقولات، مرحله ساخت مقوله کلی است که در جدول شماره (۲) ارائه شده است:

جدول ۲. شکل دهی طبقات اصلی از مقولات

مقوله و متغیر کلی	مقوله	زیر مقوله	
عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در استان ایلام	عوامل ساختاری و اداری	گزینش مناسب کارکنان سازمان یا همان ضابطان قضایی در زمان استخدام‌ها	
		آموزش کارکنان سازمان یا همان ضابطان قضایی	
		عدم مطالبه‌گری از سوی مسئولین	
		مدیران و ناهماهنگی بین آنها	
		تبانی با قاچاقچیان در جهت قاچاق سلاح	
		ضعف قانون و دستورات در زمینه نگهداری سلاح	
		ضعف تعامل بین دستگاه‌ها	
		استراتژی‌های اطلاعاتی بین دستگاه‌های امنیتی و انتظامی	
	شرایط اقتصادی و ژئوپلیتیکی	انتفاع شخصی از خرید و فروش و حتی نگهداری سلاح و مهمات غیرمجاز	
		شرایط اقتصادی جامعه علاوه بر تحمیل فشار به عامه مردم و قانون‌گریزی آنها به منظور کسب در آمد	
		افزایش جرائم از جمله سرقت و سرقت‌های مسلحانه نبود اشتغال کافی و منبع در آمد	
		کوهستانی بودن و صعب‌العبور بودن و دوری از مرکز و ضعف کنترل‌های مرزی	
		عدم دسترسی ضابطین قضایی و دشوار بودن اشراف در این حوزه برای مجریان قانون	
		همجواری استان با استان‌های متقاضی و دارای سلاح	
		عوامل زمینه‌ای	خلاءهای قانونی و وجود تبصره‌های متعدد
			شفاف نبودن قوانین
	وفور اقلام تولیدی سلاح در آن سوی مرز		
	داشتن تقاضا برای خرید سلاح		
	بی‌انگیزگی و مسئولیت‌پذیر نبودن		

عوامل فردی	روحیه بالای خطرپذیری
	عدم ترس از برخورد قضایی و وجود اقسار بزهکار مانند ارادل و اوباش
عوامل رفتاری	محیط زندگی و آموزش‌ها و فرهنگ‌سازی
	دفاع از خود در برابر تجاوزگری‌ها و ترس از دیگران
	قدرت‌نمایی
	ترس از عواقب و تهدیدهای انجام شده از سوی متهمین
	عدم ضمانت اجرائی قوی و محکم قوانین و مقررات
	روحیه قانون‌شکنی و قانون‌گریزی و ریسک‌پذیری
شرایط فرهنگی-اجتماعی	آمار بیکاری و کاهش اشتغال در جهت تأمین امرار و معاش خانواده‌ها
	گرایش افراد به سمت مشاغل کاذب و افزایش جرائم به ویژه سرقت و سرقت مسلحانه
	استفاده از سلاح به عنوان یک نماد قدرت در بین مردم
	به خصوص عشایر و روستاییان
	ارتکاب به جرائم خشن به ویژه سرقت و سرقت مسلحانه
	تلاش برای کسب هویت یابی
	شکاف‌های فرهنگی
	تمایل به نگهداری سلاح و مهمات در منزل خود
	حاکم بودن بافت قومی و عشیره‌ای
	تمایلات قانون‌گریزی در برخی زمینه‌ها

۳۷ زیر مقوله در قالب ۶ مقوله (عوامل ساختاری و اداری، شرایط اقتصادی و ژئوپلیتیکی، عوامل زمینه‌ای، عوامل فردی، عوامل رفتاری، شرایط فرهنگی-اجتماعی)، برای تعیین کفایت لازم جهت انتخاب مقوله‌های اصلی جهت بررسی پاسخ‌های مربوط به سوال پژوهش‌گر در نظر گرفته شده است.

آزمون t تک نمونه

دیدگاه پاسخ‌دهندگان پیرامون وضعیت هر یک از عوامل و ابعاد مورد مطالعه با استفاده از آزمون t تک نمونه بررسی شده است. در این آزمون فرض صفر (H_0) مبتنی بر آن است که متغیر مورد بررسی در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. ادعای آزمون (H_1) نیز آن است که متغیر مورد بررسی در وضعیت مطلوبی قرار دارد. از آنجا که داده‌ها با طیف لیکرت ۵ درجه گردآوری شده است میانگین عدد ۳ یعنی نقطه وسط طیف لیکرت در نظر گرفته شده است. بنابراین بیان آماری فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر است:

$$H_0: \mu \leq 3$$

$$H_1: \mu > 3$$

فرض صفر: وضعیت عامل مورد بررسی از دیدگاه پاسخ‌دهندگان مطلوب نیست.
فرض بدیل (ادعای آزمون): وضعیت عامل مورد بررسی از دیدگاه پاسخ‌دهندگان مطلوب است.

چون این مطالعه در سطح اطمینان ۹۵٪ بررسی شده است بنابراین چنانچه در محاسبه میانگین هر بعد، مقدار معناداری ۱ از سطح خطای ۵٪ کوچک‌تر باشد، فرض صفر رد شده و بنابراین ادعای آزمون تأیید خواهد شد. بدیهی است در این شرایط آماره آزمون t از مقدار بحرانی $t_{0.05}$ یعنی $1/96$ بزرگ‌تر خواهد بود. همچنین هر دو کران فاصله اطمینان نیز مثبت خواهد شد. خلاصه نتایج آزمون t تک نمونه بر اساس میانگین دیدگاه پاسخ‌دهندگان در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون t تک نمونه برای متغیرهای تحقیق

فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف از میانگین	مقدار معناداری	درجه آزادی	مقدار t	میانگین	متغیر
کران بالا	کران پائین						
۰/۶۸۷۷	۰/۴۹۲۴	۰/۵۹۰۰۴	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۱/۸۹۵	۳/۵۹۰۰	عوامل ساختاری و اداری
۰/۹۸۸۰	۰/۷۸۳۶	۰/۸۸۵۲۸	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۶/۹۷۴	۳/۸۸۵۳	عوامل اجتماعی-فرهنگی
۰/۷۲۰۴	۰/۴۹۶۷	۰/۶۰۸۵۶	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۰/۷۱۲	۳/۶۰۸۶	عوامل زمینه‌ای
۰/۸۳۶۵	۰/۵۹۵۸	۰/۷۱۶۱۸	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۱/۷۱۸	۳/۷۱۶۲	عوامل فردی
۰/۸۱۱۲	۰/۵۳۶۱	۰/۴۵۲۱۵	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۵/۷۱۲	۳/۸۲۰۱	عوامل رفتاری
۰/۸۲۳۶	۰/۵۲۱۴	۰/۴۴۵۷۸	۰/۰۰۰	۳۸۳	۱۵/۵۱۹	۳/۸۱۵۵	شرایط فرهنگی-اجتماعی

میانگین دیدگاه افراد در مورد عوامل ساختاری و اداری، $3/59$ به دست آمده است که بزرگ‌تر از حد وسط طیف لیکرت است. مقدار معناداری نیز $0/000$ به دست آمده که کوچک‌تر از سطح خطای $0/05$ است بنابراین میانگین مشاهده شده معنادار است. مقدار آماره t نیز $11/895$ به دست آمده است که قدر مطلق آن از مقدار بحرانی $1/96$ بزرگ‌تر است. همچنین هر دو کران بالا و پائین فاصله اطمینان مقداری بزرگ‌تر از صفر بوده (مثبت) و ادعای آزمون تأیید می‌شود. به استناد هریک از این یافته‌های آماری با اطمینان 95% می‌توان گفت: عوامل ساختاری و اداری از نظر پاسخ‌دهندگان از جمله عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در استان ایلام می‌باشند.

میانگین دیدگاه افراد در مورد عوامل اجتماعی-فرهنگی، $3/8853$ به دست آمده است که بزرگ‌تر از حد وسط طیف لیکرت است. مقدار معناداری نیز $0/000$ به دست آمده که کوچک‌تر از سطح خطای $0/05$ است بنابراین میانگین مشاهده شده معنادار است. مقدار آماره t نیز $16/974$ به دست آمده است که قدر مطلق آن از مقدار بحرانی $1/96$ بزرگ‌تر است. همچنین هر دو کران بالا و پائین فاصله اطمینان مقداری بزرگ‌تر از

صفر بوده (مثبت) و ادعای آزمون تأیید می‌شود. به استناد هریک از این یافته‌های آماری با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت: عوامل اجتماعی-فرهنگی از نظر پاسخ‌دهندگان از جمله عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در استان ایلام می‌باشند.

میانگین دیدگاه افراد در مورد عوامل زمینه‌ای، $3/6086$ به دست آمده است که بزرگ‌تر از حد وسط طیف لیکرت است. مقدار معناداری نیز $0/000$ به دست آمده که کوچک‌تر از سطح خطای $0/05$ است بنابراین میانگین مشاهده شده معنادار است. مقدار آماره t نیز $10/712$ به دست آمده است که قدر مطلق آن از مقدار بحرانی $1/96$ بزرگ‌تر است. همچنین هر دو کران بالا و پائین فاصله اطمینان مقداری بزرگ‌تر از صفر بوده (مثبت) و ادعای آزمون تأیید می‌شود. به استناد هریک از این یافته‌های آماری با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت: عوامل زمینه‌ای از نظر پاسخ‌دهندگان از جمله عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در استان ایلام می‌باشند.

میانگین دیدگاه افراد در مورد عوامل فردی، $3/7162$ به دست آمده است که بزرگ‌تر از حد وسط طیف لیکرت است. مقدار معناداری نیز $0/000$ به دست آمده که کوچک‌تر از سطح خطای $0/05$ است بنابراین میانگین مشاهده شده معنادار است. مقدار آماره t نیز $11/718$ به دست آمده است که قدر مطلق آن از مقدار بحرانی $1/96$ بزرگ‌تر است. همچنین هر دو کران بالا و پائین فاصله اطمینان مقداری بزرگ‌تر از صفر بوده (مثبت) و ادعای آزمون تأیید می‌شود. به استناد هریک از این یافته‌های آماری با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت: عوامل فردی از نظر پاسخ‌دهندگان از جمله عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در استان ایلام می‌باشند.

میانگین دیدگاه افراد در مورد عوامل رفتاری، $3/8201$ به دست آمده است که بزرگ‌تر از حد وسط طیف لیکرت است. مقدار معناداری نیز $0/000$ به دست آمده که کوچک‌تر از سطح خطای $0/05$ است بنابراین میانگین مشاهده شده معنادار است. مقدار آماره t نیز

۱۵/۷۱۲ به‌دست آمده است که قدر مطلق آن از مقدار بحرانی $1/96$ بزرگ‌تر است. همچنین هر دو کران بالا و پائین فاصله اطمینان مقداری بزرگ‌تر از صفر بوده (مثبت) و ادعای آزمون تائید می‌شود. به استناد هریک از این یافته‌های آماری با اطمینان 95% می‌توان گفت: عوامل رفتاری از نظر پاسخ‌دهندگان از جمله عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در استان ایلام می‌باشند. میانگین دیدگاه افراد در مورد شرایط فرهنگی - اجتماعی، $3/8155$ به‌دست آمده است که بزرگ‌تر از حد وسط طیف لیکرت است. مقدار معناداری نیز $0/000$ به‌دست آمده که کوچک‌تر از سطح خطای $0/05$ است بنابراین میانگین مشاهده‌شده معنادار است. مقدار آماره t نیز $15/519$ به‌دست آمده است که قدر مطلق آن از مقدار بحرانی $1/96$ بزرگ‌تر است. همچنین هر دو کران بالا و پائین فاصله اطمینان مقداری بزرگ‌تر از صفر بوده (مثبت) و ادعای آزمون تائید می‌شود. به استناد هریک از این یافته‌های آماری با اطمینان 95% می‌توان گفت: شرایط فرهنگی - اجتماعی از نظر پاسخ‌دهندگان از جمله عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در استان ایلام می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری:

هدف این تحقیق، شناسایی عوامل مؤثر بر گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و تأثیر آن بر امنیت عمومی در این استان ایلام است. در این تحقیق پس از انجام مصاحبه‌ها و پیاده‌سازی آن‌ها طی فرآیندی (تحلیل مضمون) متن مصاحبه‌ها برای یافتن عوامل اصلی به‌طور منظم مورد بررسی قرار گرفتند. در گام اول از متن مصاحبه‌ها گزاره‌ها (ابعاد و ویژگی‌ها) استخراج شدند. در مرحله بعد، داده‌ها در سطح جمله و عبارت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و خرده مقولات کشف شدند. یعنی پس از استخراج گزاره‌ها با دسته‌بندی‌هایی که صورت گرفت عوامل گرایش به سلاح گرم تدوین شدند، هنگام تجزیه و تحلیل دقیق داده‌ها، مفاهیم از طریق کاربرد مشترک آنها، ایجاد شدند. در خاتمه تجزیه و تحلیل داده‌ها، 37 زیر مقوله در قالب 6 مقوله تحت عناوین

«عوامل ساختاری و اداری، شرایط اقتصادی و ژئوپلیتیکی، عوامل زمینه‌ای، عوامل فردی، عوامل رفتاری، شرایط فرهنگی- اجتماعی»، برای تعیین کفایت لازم جهت انتخاب مقوله اصلی جهت بررسی پاسخ‌های مربوط به سوال پژوهشگر در نظر گرفته شده است. نتایج حاصل از یافته‌های این تحقیق با یافته‌های حاصل از نتایج تحقیق یآوری و همکاران (۱۴۰۰)، که به رفع موانع ساختاری و اداری در مقابله با قاچاق سلاح و مهمات اشاره دارد، دعاگویان و همکاران (۱۳۹۹)، که بیکاری، فقر، قیمت ارزان سلاح غیرمجاز، سود حاصل از قاچاق سلاح غیرمجاز، وجود تقاضا برای سلاح را از عوامل به گرایش به سلاح غیرمجاز می‌دانند، شاطریان و همکاران (۱۳۹۶)، که خودنمایی، حس تلافی جویانه، ضعف بازدارندگی بیرونی را از عوامل گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز می‌دانند، همسو است.

همان‌طور که یافته‌ها و تحلیل داده‌های بخش کمی نشان داد، مشخص شد که از نظر پاسخ‌دهندگان بُعد ساختاری و اداری به ترتیب با میانگین (۹/۲۴۵۳۰۵، ۷/۷۹۴۹۴۱، ۱۷/۰۴۰۲۵ و ۱/۴۵۰۳۶۴) بیشترین تأثیر را در گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز و بعد زمینه‌ای به ترتیب (۲/۸۸۴۵۱۱، ۴/۸۶۶۵۲۱، ۷/۷۵۱۰۳۲ و ۱/۹۸۲۰۱-) کمترین تأثیر را در گرایش به نگهداری سلاح گرم غیرمجاز دارد.

پیشنهادها

به منظور کاهش حمل و گرایش به سلاح گرم و افزایش امنیت عمومی در جامعه هدف پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- به منظور کاهش ورود سلاح گرم به کشور کنترل مرزها تقویت گردد.
- همانگونه در مبانی نظری و تجربی و در عوامل و مقوله ساختاری و اداری به آنها اشاره شده است، یکی از مهم‌ترین دلایل گرایش به سلاح گرم، برخورد ضعیف قانون‌گذار و مراجع قضایی با دارندگان این نوع سلاح‌ها است که لازم است، قانون‌گذار نسبت به اصلاح قوانین اقدام و مجازات‌های بازدارنده‌ای را

برای دارندگان سلاح گرم در نظر گیرد و مراجع قضایی نیز مداخلات کمتری را با دارندگان این نوع سلاح‌ها داشته باشند.

- یکی دیگر از راهکارهای مؤثر در کاهش گرایش به سلاح گرم حضور مؤثر و چشمگیر نیروهای انتظامی در جامعه هدف است که سازمان انتظامی کشور بایستی به این مقوله توجه ویژه‌ای داشته باشد.

سپاس‌گزاری:

نویسندگان بر خود فرض می‌دانند از تمام کسانی که در انجام این تحقیق به خصوص خبرگان دانشگاهی و انتظامی در استان ایلام و همچنین شهروندانی که در تکمیل پرسشنامه با نویسندگان همکاری داشته‌اند، تشکر و قدردانی نمایند.

منابع:

۱. افتخاری، اصغر؛ نهازی، غلامحسین. (۱۳۸۹)، امنیت عمومی در اندیشه و ذبیانات مقام معظم رهبری. فصلنامه دانش انتظامی. ۴(۱۲)، ۴۹-۷. قابل‌بازیابی از: <https://www.sid.ir/paper/100595/fa>
۲. افتخاری، اصغر. (۱۳۸۴)، مجموعه مقالات/۲، معمای امنیت عمومی، در آمدی بر جایگاه تازه پلیس در جامعه، معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی تهران.
۳. بیات، بهرام. (۱۳۸۸)، پیشگیری از جرم. معاونت اجتماعی ناجا، تهران.
۴. دعاگویان، داود؛ چولکی، غلامرضا؛ حسین‌آبادی، باقر و قزوینه، مجید. (۱۳۹۹)، بررسی عوامل اقتصادی مؤثر در جرم قاچاق سلاح و مهمات به کشور ج.ا. ایران، فصلنامه مطالعات اطلاعات امنیت انتظامی، ۸ (۲۴)، صص ۳۹-۱. بازیابی از: <https://b2n.ir/w73336>
۵. ره‌پیک، سیامک. (۱۳۸۵). درک امنیت عمومی، فصلنامه امنیت عمومی (۱۱)
۶. شاطریان، محسن؛ بخشی‌غدیر؛ عشایری، طاه‌ها و آتش‌زهر، اکبر. (۱۳۹۶). بررسی و تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع دسته‌جمعی در جوامع روستایی (مورد مطالعه: جامعه روستایی استان اردبیل). فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی. ۸(۴۹): ۲۷-۵۱. قابل‌بازیابی از:

<https://media.farsnews.ir/Uploaded/Files/Documents/1397/04/30/13970430000012>.

۷. شفیعی، جمال. (۱۳۸۵)، واکاوی امنیت اجتماعی، فصلنامه امنیت عمومی، (۱)۱: ۷۳-۵۷.
۸. طالب، مهدی؛ نجفی اصل، زهره و احمدی اوندی، ذوالفقار. (۱۳۹۶)، مطالعه کیفی عوامل اجتماعی فرهنگی مؤثر بر نزاع‌های دسته جمعی (مورد مطالعه: شهرستان ایلام). فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق). ۱۱(۴): ۱۰۲-۷۱. قابل بازیابی از: https://qjds.scu.ac.ir/article_13007
۹. غلامی، نبی اله. (۱۳۹۶)، سازوکارهای پیشگیری وضعی از قاچاق اسلحه در مناطق مرزی (مطالعه موردی مرز مهران). پژوهشنامه مطالعات مرزی، ۵(۲) (مسلسل ۱۶)، ۱-۲۰.
۱۰. یاورى بافقی، امیر حسین؛ اکبری، محمدعلی؛ چولکی، غلام رضا و اورنگ، علی (زمستان ۱۴۰۰)، شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر شکل‌گیری قاچاق سلاح و مهمات از مرزهای غربی ایران. فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی. ۱۶. (۶۴)، صص ۱۱۱ - ۱۳۶. باز یابی از:
۱۱. یحوی دیزج جعفر، محمدزاده یوسف، حکمتی صمد، یعقوبی فرید حسین. رابطه بین عوامل اقتصادی و اجتماعی و آسیب‌های اجتماعی در کشورهای منتخب با رویکرد گشتاورهای تعمیم یافته. رفاه اجتماعی. ۱۳۹۷؛ ۱۸ (۶۸): ۱۹۹-۱۶۷.
۱۲. خبرگزاری صداوسیما، (۱۳۹۹). تب نگهداری سلاح گرم در ایلام، کد خبر: ۳۰۴۶۶۴۱. <https://www.iribnews.ir/fa/news/3046641>
۱۳. نونزاد، مسعود. (۱۳۷۷). راهی به سوی توسعه پایدار. فصلنامه اطلاعات سیاسی و اقتصادی، ۱۲(۱۱)
14. Morgans, Catherine (2015). *Brazil rural conflict growing*. Published on: Tue Jul Latin America Inside Out Blog.
15. Side, K. (2014). Canada, Re-assessing rural conflict: Rituals, symbols and Commemorations in the Moyle District, Northern Ireland, *Journal of Rural and community development, Memorial University*, 9(4), 102-127. Retrieved from: <https://www.academia.edu/20104450->
16. Nathan E. Kruis, Richard L. Wentling, Tyler S. Frye & Nicholas J. Rowland. (2021). Firearm Ownership, Defensive Gun Usage,

and Support for Gun Control: Does Knowledge Matter.
American Journal of Criminal Justice. volume 48, pages21–50
.retewed from:
<https://link.springer.com/article/10.1007/s12103-021-09644-7>

